

BLADY (125) *ai*

blady (124), **blad** (1); blady : blad *RejWiz* (4 : 1).

a jasne (w tym 4 r. błędne znakowanie).

comp bledszy (3).

sg m N blady, bledszy (37). ◊ *D* blad(e)mu (1). ◊ *A* blad(e)go (2), blady (1). ◊ *I* bladym (2). ◊ *f N* bladą, bledszą (27). ◊ *G* bladėj (8); -ėj (1), -(e)j (7). ◊ *D* blad(e)j (1) *WisznTr*, blady (1) *RybGęśli*. ◊ *A* bladą (3). ◊ *I* bladą, bledszą (4). ◊ *n N* blad(e) (3). ◊ *G* blad(e)go (1). ◊ *A* blado (1). ◊ *I* bladym (1) *BierRaj*, bládem (1) *KochPhaen*. ◊ *pl N m pers* bladzi (4), bledzi (1) *RejZwierc*. subst bladé (14); -é (2), -(e) (12). ◊ *A* subst bladé (10); -é (4), -(e) (9). ◊ *G sg n skostn* z blada (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (ten sam przykład) – XVIII w.

1. *O człowieku, jego zewnętrznym wyglądzie, o barwie ciała ludzkiego i jego części, o cerze itp.: pozbawiony rumieńców, bezkrwisty, mizerny; luridus Mącz, Calep, Cn; pallidus BartBydż, Mącz, Cn; exsanguis, pallidulus, sine colore, squalidus Cn (65) : BierRaj 21 v; Ezop blády bárzo znędzon/ Ledwie przed krolá przywiedzion BierEz F4, S; ForCnR D4; OpecŻyw 125v; BartBydż 106, 220; NAprzod to iest pierwíza nauka: iestli ona niewiafta przed poczęciem była blada/ á po poczęciu rumiana na liczu/ znak iest iże z fynem chodzi. FalZioł V 15, [30]; Ale iesthli będzie ręka blada ku zieloności albo żółtości sie ściągająca, nie zdrowie á fkażenie krwi vkazuje GlabGad P2v, D4v, E4v, H, K4v (9); Widzyałś owo kfiążę ieżdżąc z nimi bládo/ Wierz mi żećby im czáfem dáło bárzo rádo RejWiz 69, 64, 82v; Mącz 200b, 273d [2 r.]; SienLek 139v; RejAp 132v; iżem widział tych wiele/ ktore miłość nędzne/ ftrapione/ bláde/ fmeťhne/ wyfchłe/ á máło do ludzi podobne czyniła GórnDworz C4v, Llv; RejZwierc 3v; Calep [619a], 748a [2 r.]; GórnTroas 34; SkarKaz 121b; KlonWor 57.*

bledszy nad co: Iákíey oná [dziewka Tezeusza] boiáźni w fercu vżywála? Iáko częftokroc bledszą nád złoto bywaią? KochPam 81.

Wyrażenia: »blady na twarzy«: Czemu wiele fpiąci bywaią leniwi y bladzi na twarzy. GlabGad L2v.

»twarz blada« [szyk zmienny] (10): GlabGad N2v; RejKup c6; Vczony z bláďą twarzą fiedzi nád kfięgámi/ Aby potym fwych czáfow vżył z rofkofzámí. RejWiz 21; Mącz 140d, 238d; RejZwierc 16v, 153v; KochOdpr D; KochFr 7; Od wftydu twarz czerwona; potym bywa bláďa/ Gdy krew w tákíey przygodzie od ftráchu fie zśiáďa. KlonWor 3.

Szeregi: »biały, (a) blady« (2): czo widamy iż ludzie w ktorich iest zła krew á nie ftrawna poľpolicie biali á bladzi bywaią. GlabGad H4v; Oczko 34.

»blady i zsiniały; blady abo siny« (2 : 1): OpecŻyw 141; Przeto kiedy ią [boragową wódkę] kto pije/ krew czyfci, barwę czudną dawa/ bláďą y s liniałą fpaddinga FalZioł II 3d; GlabGad P3v.

Przen: W upostaciowaniach antropomorficznych (10) :

Wyrażenia: »blada śmierć« (3): Sprzątneła cię bláďa śmierć/ wáďzić iey nie będziefz/ W izbie otwártych okien/ ná wieki nie sięďdziefz. WisznTr 14; ZawJeft 47; RybGęśli B2.

»blada potwora« = śmierć: Ieffł [!] fie wam przyďa być na panięcym dworze/ Niech wiedzą/ że teź tám być tey bláďey potworze. WisznTr 5.

»blady poseł« = poseł śmierci: Vćiefzna Mátko/ wzdárdziłás iuż námi/ Odftráfzyła cię nieużyta Páni. Nikomych cieni: bláďemu poľłowi/ Oddála ciebie żeláźnemu fnowi. WisznTr 16.

»blade cienie« = *dusze zmarłych* (3): Orpheus [...] y on bród mógł przebyc/ przez ktory Srogi iákiś przewoźnik wozi bladé cięnie *KochTr* 13; *WisznTr* 27; *RybGęśli* B2.

»blade dusze (duszyce)« (2): *GrochKal* 10; Nie pomogą nie stroie/ áni te kleynoty/ Ieśliże się obroćifz piekielnymi wroty Ná on świat/ kędy Cháron blade duŕze wozi *ZbylPrzyg* A3.

a. *O ciemnym pigmencie skóry: śniady, smagły, czarniawy; fuscus BartBydg* (3) : fuscus. smyady, blyady *BartBydg* 62.

Szereg: »(biały), blyady abo śmiady« (2): *FalZioł* V 15; Takież też będzieli [*dworna panna*] ábo przytłuŕthfzym trofzkę/ ábo przychudfzym/ záfię białą/ bládą/ábo fmiádą/ iżby ná to nálázlá oblik/ nie fárbą/ nie wodkámi/ ále vbiorem/ ochędoŕstwem/ áby łobie pomoglá: lecz ták fkrycie/ ták nieznácznie/ iżby się ták zdáło/ że niedba namniey o ochędoŕstwo. *GórnDworz* X4.

2. *O barwie nieintensywnej a. nienasyconej i słabym blasku a. świetle różnych przedmiotów fizycznych: zbliżony do białego, białawy, bladożółty, bezbarwny, nikły; pallidus Mymer¹, Mącz, Calag, Cn; luror Calep; (color) dilutus, languidus, lentus, obsoletus, surdus Cn* (54) : *Mymer¹* 19v; A zwláfzcza tá iest nalepŕza [*jemiola*] która iest fwieża/ gładka/ wnątrz blada á ze wnątrz zielona *FalZioł* III 12a, I 37a [2 r.], 108b, III 7d, 40c (9); *BielKron* 37; *Calag* 93b; *KochPhaen* 15; *Calep* [619a]; [*Zima*] Słóńce pędzi ná ftr[o]nę/ w l[e]dźie wfzyfłka ftoij/ W práwey trz[y]ma/ blyady śnieg/ mroz w lewicy fwoiej *RybGęśli* B4.

Wyrażenia: »blyady miesiąc« (2): Otoż iedny fą wyfŕze [*gwiazdy*]/ á drugie fą niŕzey/ Blády miefiąc nád wámi/ to ten iest nablížey. *RejWiz* 145v; *RejAp* AA5v.

»blada skora«: *Pallido cortice arbor* Bládey skory. *Mącz* 273d.

»koń blyady« [*w Apokalipsie*] (4): Iż gdy byłá otworzona pieczęć czwarta/ widział koniá bládego [*pallidus Vulg*] á ná nim fiedzącego co gi fmiercią zwano/ á zá nim doł álbó piekło. *RejAp* 59v, 58, 60; *WujNT Apoc* 6/8.

Zestawienie: »z blada rumiany« (2): [*jawor drzewo*] to iesth z blada rumiane, kwitnie to drzewo drobnym á blydym kwiathem *FalZioł* I 108b, 108c.

a. *W terminologii lekarskiej: o różnych objawach chorobowych* (30) : Abowiem Męzka vrina iesth rumieńŕza/ á niewieŕcia bledŕza y grubŕza poŕpolicie *FalZioł* V [1]v, V [2] [2 r.], [4], 4v, 7v [3 r.] (17); Mocz ná dole blády w męzoch/ boleŕć Nyrek/ á w niewiáftach/ niedoŕfátki máćice znamionuie. *SienLek* 27, 24v, 26 marg, 26v, 27 [3 r.], 147, 147v.

Wyrażenie: »jako wika blyady«: Kiedy będzie ná wielkim pálcu v lewey ręki kroftá niewielka iáko wiká bláda/ á nieboli: vmrzeć do fzeŕŕci dni/ od poczátku niemocy. *SienLek* 23.

Szeregi: »biały albo blyady«: Záfię [*takowe proŕzki*] białe albo blade/ býfkaięcze, Dziewkę począć vkazuią. *FalZioł* V llv.

»blyady albo popielasty«: Czo znamonuie vrina bláda/ albo popieláfta. *FalZioł* V 3v.

»blyady albo śmlady«: Kiedy páznogćie v pálcow będá bláde/ álbó śmláde/ á ná ćiele kroftá czyrwona : vmrze do czwartego dniá. *SienLek* 23.

3. *Słaby, chory, niedołączny, gnuśny; tchórzliwy, niewaleczny, nieudolny; imbellis, infirmus, invalidus Mącz; cachectos* [!] *Cn* (6) : A k temuć iest moiá rádá/ Tá k czyn iżby byłá bláda *BierEz* Qv; Bo byŕ ty

napiękniefzy/ wyrzezał ná miedzi/ Wzor/ y z wirzchu pozłócił/ przedię będziem bledzi. *RejZwierz* 84v; *Imbellis*, *Niewaleczny*/ *niemocarz*/ *nie mężny*/ też *mdły* blády. *Mqcz* 165d, 128c, 468d, 474d .

Synonimy: 1. *biały*; 2.a. *biały*, *popielasty*; 3. *chory*, *mdły*, *niemężny*, *niemocny*, *niewaleczny*, *słaby*.

Cf **BLADOZŁOTY**, **BLADOŻOŁTY**

KN